

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 9. II. 1952

ŠTEV. 10 (470)

Proslavili smo narodnega heroja Matijo Verdnika-Tomaža

V „Slovenskem vestniku“ smo že poročali, da je Prezidijski ljudske skupščine FLR Jugoslavije proglasil Matija Verdnika-Tomaža za narodnega heroja.

V Jesenicah ...

Minulo soboto, dne 2. februarja 1952, je bila v Titovem domu v Jesenicah slavnostna akademija, posvečena spominu Matije Verdnika-Tomaža. Na „Koroškem večeru“ so slovesno proglasili koroškega borca Tomaža za heroja. Iz Koroške se je slavnosti udeležil pevski zbor SPD iz Skofič, ki je Jeseničanom, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička, zapel vrsto narodnih in partizanskih pesmi. Pri akademiji je sodeloval tudi jeseniški mladinski pevski zbor.

Zvezo koroških partizanov je pri slovesnosti zastopal njen predsednik tov. Karl Prušnik, ki je imel kratek pozdravni nagovor. Dejal je med drugim, da so Slovenci tu in onstran meja ponosni na svoje junaške partizanske bore, predvsem pa na to, da imajo tudi koroški Slovenci narodnega heroja. Ponosni smo na našo protifašistično borbo predvsem zato, ker smo koroški Slovenci kot mali del malega slovenskega naroda stopili v vrste protihitlerjeve zveze demokratičnih narodov že takrat, ko so ti najbolj potrebovali pomoči, ko je hitlerjevska vojska pregazila velik del Evrope, in so stale za takratne pojme „nepremagljive nemške divizije“ v sev. Afriki in ogrožale poleg Leningrada in Stalingrada tudi Moskvo. Naša zgodovina, ki jo današnji voditelji SZ brutalno potvarjajo, blatijo in obrekujejo in se proglašajo za edine osvoboditelje, je tako jasna in čista vsakemu na svetu, da je njeno potvarjanje velik zločin nad idejo lastne osvoboditve malih narodov. Naša najsvetejša dolžnost je, da branimo čistost načel Leninske ljudske revolucije. Pomagati v borbi in to v takšni kakršna je bila, je velik preiskusni kamen za iskrenost, nič manj pa tudi to kdo komu pomaga in kako pomaga, ali pomaga močnejši z železom in pisano propagandno besedo ali pa šibkejši s krvjo. Prav to pa je bil slučaj v zadnji vojni pri nas, ko nismo imeli drugega kakor železno voljo in srčnost, pomagati demokratičnim narodom, da dosežemo skupaj zmago nad fašizmom kot največjima sovražnikoma demokracije, za kar smo prelili ogromno slovenske krvi. Partizani smo nekoč smatrali sovjetske voditelje za naše iskrene zaveznike, a njihova praksa v povojnih letih je pokazala, da so se borili proti Nemčiji tudi le zato, da bi nekoč sami kot velesila zavladali nad malimi narodi Evrope ali celega sveta. Matija Verdnik-Tomaž in njegova kri ter kri vseh padlih partizanov, nas obvezuje in mi, ki smo preživeli, prisegamo, da bomo šli po pravi poti borbe za mir in nesebično ustvarjali enotnost Slovencev doma na Koroškem ter iskreno in z dejanji prispevali k bratstvu in prijateljstvu med našim in avstrijskim narodom.

Na „Koroškem večeru“ v Jesenicah je imel dolgoletni partizan na Koroškem, tov. Učar Mirko, obširni referat o zgodovini Koroške v borbi. Narodni heroj Janko Rudolf pa je v svojem govoru poudaril važno vlogo nove Jugoslavije, ki jo ima v svetu za ohranitev načel Marxa-Lenina in njih revolucije.

Svečanosti slavnostne proglasitve Matije Verdnika-Tomaža za narodnega heroja je prisostvovala tudi njegova mati, ki je sprejela od zastopnikov Zveze borcev sliko njenega sina-

heroja z besedami: žalostna sem, a ponosna, ker je umrl za našo stvar.“

... in v Svečah

Naslednjega dne, v nedeljo je bila odkrita spominska plošča na hiši v Jesenicah, kjer je imel Matija svoj dom. Zvečer ob petih pa je prinesla 18-članska delegacija Zveze borcev Jesenice spominsko ploščo in sliko v Sveče, kjer je Tomaž pokopan.

K spominski svečanosti v Svečah so se poleg očeta, matere, sestre in brata Matije Verdnika-Tomaža zbrali številni vaščani, s svojo navzočnostjo pa sta padlega heroja počastila tudi šef Zveznega urada FLRJ v Celovcu, legacijski svetnik Mitja Vošnjak ter predsednik SPZ, dr. Franci Zwitter. Žalostinko ob grobu, kamor je Zveza koroških partizanov položila venec, so zapeli „Fantje na vasi“ iz Ljubljane, ki na povabilo SPZ gostujejo na Koroškem. Lepo pripravljeno proslavo ob grobu Ver-

dnika in še 8 padlih partizanov na pokopališču v Svečah je z globokimi in borbenimi besedami pozdravil ljudski poslanec tov. Mlakar Janez, ki dela v sindikalni organizaciji Jesenice že 35 let in je član KPJ že celih 33 let. Orisal je življenje in politično delo Matije Verdnika, katerega je Mlakar vzgajal in ga tudi postavil za sekretarja delavske mladine. Dejal je: „... nismo se zmotili. Tomaž je bil zvest delavskemu gibanju do poslednje kaplje krvi. Koroški Slovenci pa ga ohranite v večnem spominu! Hodite pogumno po njegovi borbeni poti in življenje vam je zajamčeno.“

Tov. Gašper se je v imenu Zveze koroških partizanov zahvalil za veliko pobudo, ki jo dajejo tovariši Jeseničani koroškim Slovincem in obljubil v imenu partizanov in vseh koroških Slovencev, da bodo čuvali herojsko pot Tomaža kot najdragocenejši zgodovinski zaklad.

Slava padlemu heroju!

V sredo je umrl angleški kralj

V ranih jutranjih urah pretekle srede je v svoji palači Sandringham v vzhodni Angliji umrl kralj Jurij VI. Svet je sporočilo o kraljevi smrti zvedel okoli poldne istega dne.

Ze dalj časa je angleški kralj Jurij VI. bolehal in se moral lansko jesen pustiti operirati. Njegovo zdravljenje je na zunaj sicer normalno potekalo in tudi zadnji večer pred smrtjo se je baje še v redu počutil, vendar je zadnja operacija njegovo srce tako oslabil, da je sedaj podlegel srčni trombozi, kakor so ugotovili njegovi zdravniki.

Angleški kralj je postal decembra 1936, ko se je njegov starejši brat Eduard VIII. odpovedal vseh svojih pravic do prestola, ker je hotel poročiti neplemitaško žensko, kar mu pa po angleški ustavi kot kralju ne bi bilo dovoljeno. Kralj Jurij VI. je vladal narodom britanskega imperija 15 let, ob svoji smrti pa je bil star 56 let.

Ko je vest o kraljevi smrti bila sporočena javnosti, so v Londonu ustavili skoraj vse uradne postopke, vsa sodišča so takoj zaprli, prav tako tudi gledališča, kine in druga zabavišča. Angleške radio-postaje so prekinile svoj program in oddajale samo še poročila pred vsem v zvezi s kraljevo smrtjo.

Spodnja zbornica, ki je šele en dan prej začela z živahno razpravo o angleški zunanji politiki, je to razpravo takoj prekinila, ministrski svet pod predsedstvom premiera Churchilla pa je imel žalno sejo.

Zastave Združenih narodov v Parizu, kakor

tudi zastave na vladnih stavbah v skoraj vseh glavnih mestih sveta so v znak žalosti izobesili na poldrog. Kraljeva družina in angleška vlada sprejemata na tisoče sožalnih telegramov iz vsega sveta, pred vsem pa iz vseh koncev in krajev imperija.

Elizabetha II. nova britanska kraljica

Prestolonaslednico, 26letno princeso Elizabetho je vest o očetovi smrti dosegla v Vzhodni Afriki, kjer se je nahajala na uradnem obisku. Takoj je svoje potovanje, ki je bilo načrtovano še za Ceylon, Avstralijo in Novo Zelandijo, prekinila in se s svojim možem z letalom vrnila v četrtke proti večeru v London.

Ze v sredo pa se je sestal kraljevi svet, da proglasi prestolonaslednico za novo kraljico britanske družine narodov. Nosila bo ime Elizabetha II. Tudi spodnja zbornica se je sestala še enkrat v sredo zvečer in zaprisla zvestobo novi kraljici. Po angleški ustavi namreč narod niti trenutka ne sme biti brez vladarja, zato je Elizabetha II. s smrtjo kralja takoj avtomatično postala kraljica Velike Britanije. Proglasitev in zlasti mnogo poznejše kronanje so samo ceremonialnega pomena.

Z Elizabetho II. dobi Velika Britanija po 50 letih spet ženskega vladarja. Njene prednice so bile zgodovinske osebnosti, kraljica Elizabetha I. (1533—1603) in kraljica Victoria (1819—1901).

V Sloveniji so uvedli le to, kar je drugod po svetu že zdavnaj v veljavi

V zvezi z navodilom Sveta vlade LRS za prosveto in kulturo, s katerim je bilo v Sloveniji s 1. februarjem t. l. zaradi poenotenja pouka v osnovnih in srednjih šolah ukinjeno poučevanje verouka tudi v tistih šolskih poslopjih, v katerih je bilo do zdaj začasno še dovoljeno, se je dopisnik „Slovenskega poročevalca“ obrnil na nekdanjega izseljenca Franca Podržaja iz Ljubljane z željo, da bi mu dal nekoliko podatkov o verouku v tistih deželah, kjer se je zadrževal. Podržaj, ki je živel od leta 1913 do 1921 v državah Michigan in Pensilvanija ter Utah in Colorado v ZDA, od leta 1925 do 1936 pa v Franciji, je na posamezna vprašanja odgovoril takole:

Vprašanje: „Kako je bilo s poučevanjem verouka v ZDA?“

Odgovor: „Kakor sem mogel videti jaz, je imela v ZDA že takrat skoraj vsaka še tako majhna naselbina svojo državno ljudsko šolo, imenovano Public School. Šolski pouk je bil obvezen, vendar nikjer v državnih šolah niso poučevali verouka. Cerkev je tudi v ZDA po ustavi ločena od države.

Le zelo redki in posebno pobožni ljudje pošiljajo svoje otroke v posebne privatne šole, kjer se poučuje verouk. Take šole ustanavljajo in tudi vzdržujejo razne verske organizacije in starši, ki pošiljajo otroke v te šole. Sicer pa se poučuje verouk v cerkvah. Teh šol pa je bilo

vsaj takrat, ko sem bil jaz v ZDA, zelo malo in še tam, kjer so bile, so zajemale le malenkosten odstotek otrok posamezne veroizpovedi v dotičnem kraju. Seveda so bile te šole le v mestih, medtem ko po naselbinah o tem ni bilo govora.

Med svojim bivanjem v ZDA sem naletel le na dve taki šoli, in sicer v Poeblo (Colorado) ter v Conemaughu (predmestje Jonstona v Pensilvaniji). V Poeblo, kjer je ena najstarejših in največjih slovenskih naselbin, so imeli tako šolo Slovencev, v Conemaughu pa Irci, ki so, kakor je znano, posebno pobožni. Starši, ki so pošiljali v te šole svoje otroke, so morali plačevati od 4 do 5 dolarjev mesečno za posameznega otroka. Največ pa so te šole podpirali razni bogataši. V Conemaughu ni hodilo v to šolo niti 20% vseh katoliških otrok v tem kraju, vsi ostali pa so hodili v državno šolo, kjer o verouku ni bilo govora.

Vprašanje: „Kako je bilo z veroukom v Franciji?“

Odgovor: „V Franciji sem se zadrževal največ v Ardenih in v Lotaringiji. Kakor v ZDA, je tudi v Franciji cerkev ločena od države in v šolah ni bilo verouka. Pač pa so poučevali verouk po cerkvah. Med svojim bivanjem v Franciji tudi na privatno šolo, kjer bi poučevali verouk, nisem naletel, vni pa, da si morajo tudi tu verniki, ki žele, da se njihovi otroci uče verouka, sami vzdrževati veroučitelje.“

Tov. Franc Podržaj je ob koncu razgovora izjavil, da se mu je ves čas po osvoboditvi zdelo čudno, kako to, da je jugoslovanska oblast dovoljevala verouk v državnih šolah še po zmagi socialistične revolucije, ko so se jugoslovanski narodi med drugim osvobodili tudi vpliva in nadoblasti cerkve ter ločili cerkev od države. Saj so druge, in to kapitalistične države, vprašanje verouka na ta način rešile že mnogo prej.

FRANCE KIMOVEC, ORG. SEKR. OF SLOVENIJE JE POSTAL MINISTER

Predsedstvo Prezidijske ljudske skupščine LR Slovenije je na seji dne 1. februarja 1952 pod predsedstvom predsednika Josipa Vidmarja izdalo ukaz, s katerim je imenovalo Franca Kimovca-Zigo, organizacijskega sekretarja Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije, za ministra-namestnika predsednika Sveta vlade LR Slovenije za prosveto in kulturo.

Ejudstvo ne pozabi

V četrtek, 22. maja 1941, so italijanski osvajači svečano proslavili zmagoviti konec svoje napada na Jugoslavijo. V ljubljanski stolnici je bila v ta namen svečana zahvalna maša, ki jo je daroval sam škof dr. Rožman, udeležili pa so se je mnogi fašistični predstavniki. O tej Rožmanovi maši je klerikalni „Slovenec“ obširno in natanko poročal:

„Slovesnost se je vršila z vsem sijajem, ki ga ob takih prilikah razvija cerkev; sodelovale pa so pri tem civilne in vojaške oblasti na način, ki je za naše razmere nov in nenavaden, ki pa je dal lep okvir cerkveni slovesnosti ter jo s svojo paradno močjo in sijajem še močno podčrtal.

Službo božjo je imel prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci stolnega prošta Nadraha in stolnih kanonikov prelata Volca, dr. Žerjava, dr. Zupana in Vovka...

Na obletnico fašističnega pohoda na Rim — 28. oktobra — so se v ljubljanski stolnici zbrali Grazioli, generala Robotti in Orlando ter drugi fašistični odličniki. „Najsvetejšo daritev v spomin padlih v revoluciji je daroval kanonik Vovk ob številni asistenci, knezoškof dr. Gregorij Rožman pa je bil navzoč v korozi za oltarjem. Vso slovesnost je povzdignil šenklaški pevski zbor, ki mu je dirigiral dr. Kimovec...

Za praznik 23. obletnice italijanske zmage v prvi svetovni vojni je bila v ljubljanski stolnici zopet svečana maša, ki so se je udeležili Grazioli, general Orlando, višji italijanski oficirji in predstavniki fašistične stranke. Mašo je bral kanonik Vovk, knezoškof dr. Rožman pa je bil navzoč na korozi za oltarjem.

Svoje zadovoljstvo z delovanjem škofa Rožmana je pokazal sam Mussolini, ko ga je nagradil z visokim odlikovanjem. Ljubljansko časopisje je takrat z debelimi črkami poročalo: „Njegovo veličanstvo Kralj in Cesar je na predlog Duceja motu proprio podelil ljubljanskemu škofu Eksk. msgr. dr. Gregoriju Rožmanu visoki red komandatorja Italijanske krone.“

(Iz knjige Franček Saje, Belogardizem, str. 55/56.)

Ali bo Egipt sprejel britanske pogoje?

Po pomiritvi v Egiptu se čuti Velika Britanija v tem delu sveta spet dovolj močna, da drugim narodom diktira svojo voljo. Ne zgolj v interesu miru, ampak le pod gotovimi pogoji je pripravljena britanska vlada pogajati se z Egiptom glede na obrambo v Srednjem vzhodu in glede na politično bodočnost Sudana. Po vesteh iz dobro poučenih krogov so pogoji sledeči:

1. Poravnava škode, ki je bila prizadejana angleškim državljanom in angleški imovini pri nedavnih nemirih v Kairu.

2. Razorožitev egipčanskih osvobodilnih bataljonov in drugih skupin prebivalstva, ki jih smatrajo Angleži za nevarne.

3. Zopetna vzpostavitev reda in varnosti v coni Sueškega prekopu, kjer se nahaja okoli 100.000 mož britanskih čet.

Na drugi strani se je Egipt pripravljen pogajati samo, če bodo upoštevani narodni interesi egipčanskega ljudstva, to je pred vsem odhod britanskih čet in združitve s Sudanom. Razen prvega, ki bi še bil nekako upravičen, se britanski pogoji z egipčanskimi interesi očitno ne ujemajo.

Amerika se močno oborožuje

Obrambni minister ZDA Robert Lovett je obrazložil pred kongresno komisijo predlog ameriškega vojnega proračuna. Lovett je dejal, da bi vsako zmanjšanje tega proračuna povzročilo, da bi se „že obstoječe nevarnosti povečale čez vsako razumno mero“. Poleg tega bi preprečilo načrtno hitro povišanje proizvodnje v prihodnjih dveh letih. Dodal je, da so ZDA sicer odločene izvesti oborožitev, da pa hočejo obenem ohraniti „zdravo, življenjsko, sposobno in napredno gospodarstvo.“

Ob koncu je Lovett prikazal razvoj ameriškega oborožitvenega napora. V zadnjih osemnajstih mesecih se je številna moč suhozemske vojske povečala od 590.000 mož, zbranih v desetih divizijah, na 1.570.000 mož v 18 divizijah. Mornarica se je v istem času povečala od 238 borbenih enot in 380.000 mož na 400 enot in 790.000 mož mornariškega osebja, medtem ko je mornariška pehota narasla od 74.000 na 219.000 mož. Končno se je letalstvo okrepilo od 411.000 na 900.000 mož in od 48 na 90 letalskih skupin.

Steinacherjeva prava demokracija in naravna pravica

Prvič po njegovi izvolitvi za OeVP-jevskega podpredsednika na Koroškem je Steinacher pretekli teden nastopil kot govornik, in sicer na okrajnem zboru OeVP v Spittalu. Ta dogodek prav nič ne bi bil pomemben, če Avstrijci na okrajnem zboru ne bi bili prisiljeni poslušati nauke o „pravi demokraciji“ v OeVP iz ust nekoga, ki je še v nedavno preteklih časih trobil in zapisoval, da „je na starih bojnih tleh Koroške zanaprej posebno močno živela aktivna vera v velikomemški Reich“. O idejnih in političnih temeljih Avstrijske ljudske stranke je pridigoval isti dr. Steinacher, ki je v svoji prosluli knjigi „Zmaga v nemški noči“ mnogo bolj prepričljivo kot v tokratnem referatu zagotavljal, da je bilo v njegovem „boju priznanje k Avstriji popolnoma brezpomembno“. „Naš propagandni material besede „Avstrija“ skoraj ne pozna! — je zapisal dobesedno.

Nekaj prav zanimivih cvetk si je v tem svojem referatu tudi dovolil. Pa se morda niti sam ne zaveda, da je z njimi izstavil sebi samemu in OeVP-ju prav tako spričevalo, kakršnjega smo jima mi v naših stolicah že vedno dajali. Spet enkrat se je izdal kdo je (čeprav to pri nas ve že vsak otrok), ko je blebetal nekaj o „naravni pravici, ki jo OeVP upošteva.“ Ta izraz „naravna pravica“ iz ust Steinacherja se nam zdi nekako zelo znan iz časov, ko so Hitlerjevi fašistični kulturosovcji v imenu „naravne pravice velikega gosposkega naroda“ s svojimi SA- in SS-ovskimi škornji teptali miroljubne narode Evrope, ko so v imenu „naravne pravice“ Steinacherjev, Maier Kaibitschev, Fritzov, Rainerjev itd. iztrebljali slovenski življenj na Koroškem, izseljevali, obsojali in morili naše ljudi. Ali morda namerava doseči no-

vi koroški podpredsednik OeVP, da bi njegova stranka upoštevala take „naravne pravice“?

Tudi kot prerok se je Steinacher na OeVP-jevskem zboru v Spittalu udejstvoval. Pa še celo kot dober prerok — tudi po našem mnenju. Povedal je svojim poslušalcem namreč (kar mi že davno vemo), da je „bodočnost nesigurna“ — seveda pri OeVP, zato se njeni močje bavijo le z nalogami za sedanost — za svoje žepe — kajti kar bo za njimi prišlo, jim je deseta briga.

In končno hočemo dati oduška še svojemu iskrenemu začudenju. Res nam prav nič ni zato, da bi se postavljali za katero koli „avstrijsko“ stranko, ampak nekaj nam je pa le precej težko razumeti, zato se moramo temu čuditi: „Od vseh avstrijskih strank je ravno SPÖ največ prevzela od bistva in organizacije NSDAP“, — z vsem poudarkom trdi dr. Steinacher. Ker ga pa predobro poznamo kot notoričnega velenca in fašista, se upravičeno sprašujemo, zakaj potem ni tam postal podpredsednik? Zakaj je rajši en čas kolebal med v marsičem sorodnima si strankama OeVP in VdU, dokler ga ni iz teme nacistične preteklosti privlekel „divji mož“ dr. Karisch (kakor ga je „Neue Zeit“ nekoč imenovala) spet na politični oder, mu najprej obljubil in nazadnje tudi „priboril“ (proti nobenemu vidnemu odporu ostalih OeVP-jevskih velmož) podpredsedniški zlati stolček? Tega res ni lahko razumeti, ker je Steinacher po svoji preteklosti brez dvoma moral točno poznati bistvo in organizacijo NSDAP. Najbrž pač le ni tam, kjer trdi, največ sličnosti s Hitlerjevo stranko, marveč neke blizu tam, kamor se je vsedel bivši SA-Standartenführer za sedanjega podpredsednika.

Spet skoraj 200.000 brezposelnih v Avstriji

Med tem ko je bila brezposelnost v Avstriji še pred enim mesecem v primerjavi z istim časom lanskega leta razmeroma nizka in smo to dejstvo v našem listu tudi z zadovoljstvom zabeležili, je število brezposelnih samo tekem januarja skoraj skokoma naraslo. APA poroča z Dunaja, da je bilo koncem preteklega meseca nad 197.000 registriranih brezposelnih. Od tega števila je preko 137.500 moških in malo manj kakor 60.000 žensk. Torej se je skupno število brezposelnih v Avstriji (po številkah, ki so znane — koliko je morda še nejavljenih brezposelnih pa ne vemo) samo v času od konca decembra do konca januarja dvignilo za nič manj kot 45.000 ali 30 odstotkov. Kljub temu pa je število brezposelnih še vedno za okoli 23.000 nižje kot ob koncu januarja lanskega leta.

Po posameznih zveznih deželah je v času, ko je bilo sestavljeno to poročilo, bilo brezposelnih: na Dunaju 59.788, na Nižjem Avstrijskem 40.324, na Štajerskem 26.633, na Zgornjem Avstrijskem 26.231, na Koroškem 16.943, na Gradiščanskem 12.980, na Tirolskem 9.734,

na Solnograškem 4.391 in na Predarlskem 1.182.

... zaposlenih pa 1,895.739

Iz poročila sindikalne poročevalske službe povzemamo, da je skupno število vseh socialno zavarovanih delavcev in nameščencev v Avstriji znašalo dne 31. decembra 1951 1,956.895. Če upoštevamo tudi njihove sozavarovane družinske člane, je v Avstriji nekaj več kot 3.000.000 socialno zavarovanih oseb. Od zavarovanih delavcev in nameščencev je tedaj bilo 1,895.739 dejansko zaposlenih, 104.972 brezposelnih, 750.827 rentnikov in penzionistov, 149.400 vojnih vdov in sirot, 100.253 neobvezno, torej prostovoljno zavarovanih in 2.298 takih, ki hodijo iz inozemstva delati v avstrijska podjetja in morajo v Avstriji plačevati socialne dajatve. (V gornjih številkah pa niso zapopadeni vsi oni, ki so po bolniških blagajnah za samostojne obrtniške mojstre, za bolniško oskrbljene itd. prav tako socialno zavarovani, ampak samo tisti socialni zavarovanci, ki niso oziroma niso bili samostojni marveč prejemale oziroma so prejemale plače ali mezde).

Vesti iz Jugoslavije

Vzorna skrb za grške otroke

Te dni se mudi v Jugoslaviji profesor göteborgskega vseučilišča g. Holmberg, član delegacije švedskega Rdečega križa, ki sodeluje kot opazovalec pri repatriaciji grških otrok.

Sodelavec beograjskega radia je obiskal prof. Holberga ter ga prosil, naj poda svoje mnenje in vtise o življenju grških otrok v Jugoslaviji.

„Že 10 dni se mudim v Jugoslaviji — je izjavil g. Holmberg — in v tem času sem imel priložnost obiskati vse domove, v katerih prebivajo pobegli otroci. Vsi domovi — v Beli Crkvi, Crikvenici, Osijeku, Zagrebu in otroško okrevališče Okroglo v Sloveniji — so higiensko urejeni in povsem ustrezajo svojemu namenu. Prijetno sta me presenetila skrb in roditeljski odnos do grških otrok ter prizadevanje zdravstvenih in prosvetnih organov, da bi otroci uživali vse radosti otroškega življenja. Ker obvladam grški jezik, sem se lahko razgovarjal s temi otroci, ki so dobro razpoloženi, zadovoljni, skrbno negovani in dobro vzgojeni. Zlasti moramo poudariti dejstvo, da se lahko uče v materinščini in da se uče različnih obrti, kar jim bo vsekakor koristilo ob vrnitvi v domovi-

no. Dobršen del grških otrok bi se rad vrnil k svojim roditeljem, pri čemer jim gredo jugoslovanske oblasti na roko. Veliko število teh otrok se počuti v Jugoslaviji kot doma in bi radi ostali tu za vselej. Doslej se je vrnilo iz Jugoslavije k svojim roditeljem v domovino ali Avstralijo približno 500 otrok. Ob koncu februarja bo odšel v Grčijo poslednji transport grških otrok.“

„Pri nas na Švedskem — je dejal na koncu profesor Holmberg — iskreno menijo, da jugoslovanska vlada s tem, da pospešuje repatriacijo grških otrok, dela v duhu človekoljubnih idej mednarodnega Rdečega križa.“

Profesor Holmberg bo ostal v Jugoslaviji še nekaj dni kot gost jugoslovanskega Rdečega križa, nato pa se bo vrnil na Švedsko.

VOLKOVI DELAJO ŠKODO

V teku lanskega leta so volkovi v Bosni in Hercegovini razmesarili blizu 40.000 glav goveje živine, ovac in drugih domačih živali. V zadnjih petih mesecih so lovci v tej jugoslovanski republiki postrelili nad tisoč volkov. Država plača za vsakega ustreljenega volka 8000 dinarjev nagrade.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Na Dunaju so se te dni pričela pogajanja med zunanje-trgovinskimi predstavniki Avstrije in Jugoslavije. V jugoslovanskih strokovnih krogih so mnenja, da se bodo pogajanja uspešno končala in da bo zamenjava trgovskega blaga letos urejena v splošno zadovoljstvo obeh držav.

London. — Diplomatski kurir češkoslovaškega veleposlaništva v Londonu A. Roša je prosil britanske oblasti za politično zavetišče. Policiji je izjavil, da je bil skupno s svojo ženo aretiran v poslopu veleposlaništva, od koder jima je uspelo pobegniti. Njunega sedanjega bivališča niso sporočili.

Helsinki. — Kitajska se pritožuje, da ni dobila vabila za udeležbo na olimpijskih igrah. Organizator je odgovoril, da morajo Kitajci izbrati olimpijski odbor, potem pa prositi za vabilo za igre.

Največja bolnišnica v Evropi

V Stockholmu na Švedskem so zgradili za 63 milijonov švedskih kron največjo bolnišnico v Evropi. Bolnišnica je najmoderneje urejena in sprejme lahko hkrati 1200 bolnikov. V bolnišnici ima skoraj vsak bolnik svojo sobo, le v nekaterih sta po dva skupaj. Bolnišnica sestoji iz kompleksa stavb, ki dosegajo povprečno višino 7 do 10 nadstropij. Gradnja te ogromne bolnišnice je Švedsko veljala le toliko kolikor je stalo strelivo, ki so ga med zadnjo svetovno vojno porabili v enem dnevu.

V Deutsch-Wagramu spet vse v redu

Dunaj, 6. februarja (APA). Tiskovni urad nižje-avstrijske deželne vlade javlja, da se je vršil z zastopniki sovjetske zasedbene oblasti razgovor, med katerim so ugotovili, da je komisija, ki je imela nalogo proučiti dogodke v Deutsch-Wagramu (o katerih smo nedavno poročali), dosegla zadovoljive rezultate. Po izjavi Deutsch-Wagramskega župana so bile izpolnjene vse zahteve. Tudi prošnji po vrnitvi stanovanjskih prostorov so na ta način ugodili, da bo zasedbena oblast vrnila občini Deutsch-Wagram deset stanovanjskih poslopj.

Kominformisti proti slovenski šoli v Krminu

Starši slovenskih otrok v Krminu so znova zahtevali, da italijanske oblasti odprejo slovensko šolo v tem kraju, ki so jo pred enim mesecem uknili.

Delegacija slovenskih staršev je predala italijanskim oblastem protestno pismo, v katerem je rečeno, da starši svojih otrok ne bodo pošiljali v pet kilometrov oddaljeno vas Plešivo, ker bi bilo to za otroke posebno v zimskem času preveč naporno.

Kakor poroča glasilo Demokratične fronte Slovencev v Italiji „Soča“, pa je delegacija kominformistov predlagala drugačno rešitev, po kateri naj bi v Krminu odprli namesto dosedanje slovenske šole le slovenski tečaj, slovensko šolo na Plešivu pa naj bi spremenili v dvojezično.

„Soča“ ugotavlja, da so kominformisti s tem predlogom napravili prvi korak za poitalijančevanje te in pozneje morda tudi drugih osnovnih šol na Goriškem.

Takih seveda ni bilo ...!

Kadar koli zavohajo kak povod, da se lahko vzrepenčijo nad delom naših organizacij, ki jih ni imamo, oni bi jih pa le radi imeli, informbirojevski packarji in pisuni okoli najzastotnejšega izmed vseh zakotnih lističev v Avstriji takoj zalajajo.

Tako so se seveda morali tudi spotakniti ob nedavni občni zbor koroških partizanov, ker bi pač v svojih vrstah partizane morali iskati pri belem dnevu s svetilko, ako bi hoteli kate-rega najti, ki je slučajno k njim zašel. Res se nam ne splača, da bi se ob njihovem člančiču razburjali ali celo smatrali za važno, da nanj odgovorimo. Popolnoma nam zadostuje, če ugotovimo, da so bili partizani na občnem zboru, seveda pa ne taki, ki so pisali „borčev“ članek in tudi taki ne, ki jih je baje gestapo iskal od leta 1940 zaradi dezerterstva, je pa to iskanje ustavil, brž ko mu je prišlo na uho, kje se „dezerterek“ nahaja. Kajti gestapu je moralo biti res vse eno ali nosi nemško vojaško suknjo ali pa uniformo Pavelčeve, po Hitlerjevi milosti „Nezavisne Hrvatske“.

Prešeren in ljudstvo

Slovenski pesniki in pisatelji so izšli skoraj vsi iz ljudstva. Ljudske korenine so jim dovajale svežih sokov. To velja tudi za Prešerna.

Prešernove „Poezije“ pomenijo vrhunec slovenske umetne pesmi, tako nenaden in tako visok vrhunec, da ljudstvo ni moglo brž za njim, posebno ne tisto ljudstvo, ki so ga tlačili avstrijski mrakovi tedanje reakcije. Evropska naprednost je prihajala tedaj od zapada, iz francoske revolucije, ki je proglasila za vse ljudi svobodo, enakost in bratstvo. Strmoglavila je francoski absolutizem in plemstvo, a je sama zapadla Napoleonovemu imperializmu, ki je bil uvod v stoletje buržoazije in kapitalizma. Svoboda, enakost in bratstvo za vse narode — vse to je bilo še daleč. Nekaj odsevov svobode je prasinilo s francosko zasedbo med Slovence, ki so tedaj dobili prvič nekaj svojih šol. Po Napoleonovem padcu je nastopila Metternichova reakcija.

Za ljudsko prosveto v tedanjem novem duhu je skrbel Valentin Vodnik. Kot pesnik, ki je gradil tudi po narodni pesmi in iz narodne pesmi, je po svoji lahkotnosti in šegavosti vplival skoraj kakor ljudski pesnik.

Prešernu je bil Vodnik učitelj na ljubljanskih šolah. Ko je odšel Prešeren po Vodnikovi smrti na Dunaj, je njegova umetna pesem kmalu nadkrilila Vodnikovo. O tem priča zvezek, ki ga je dal Prešeren leta 1825 Kopitarju v pregled. Kopitar je precepjeval narodno pesem in ni imel pravega umevanja za Prešernove visoke umetnostne težnje. To se je pokazalo zlasti v dobi „Čbelice“, ko je bil Prešernu estetski vodnik Matija Čop. Ta je odstrl Prešernu vsa evropska obzorja in ga izpodbodel, da je zatekmoval z najboljšimi pesniki velikih narodov in ustvaril Slovencev umetnine, s katerimi se je tudi slovensko slovstvo povzpelo na evropsko višino.

Prešeren je uvedel sonet, oktavo, tercino, gazelo, gloslo in druge tuje pesniške oblike, ki jih je doba romantike visoko cenila. Dokazal je svetu, da je slovenščina po obliki in vsebini drugim, mogočnejšim kulturnim jezikom dorasla in enakovredna. O takih višinah slovenske pesmi se ni ne Vodniku, Kopitarju in pozneje Koseskemu nikoli sanjalo. Poleg tega je gojil Prešeren vsa leta tudi preproste narodne oblike in preproste, narodne snovi. Rad se je vračal zmiraj znova k narodni pesmi. Zapisoval je narodne pesmi in jih je po tedanji šegi tudi izpopolnjeval. Tako se nam je ohranila „Lepa Vida“ v njegovi priredbi.

Prešeren je pripadal vsemu narodu in je bil v vseh slojih doma. Občeval je v raznovrstnih meščanskih družbah, zlasti v uradniških in trgovskih, a že po svojem poklicu je imel zmeraj posla tudi s kmeti in delavskimi sloji. Rad je zahajal k izbranim kulturnim prireditvam, a nič manj rad ni opazoval ljudi po preprostih gostilnah in ljudskih veseljah. Prisluškoval je njih besedovanju in se včasih sam vmešal v njih pomenke. Zelo je ljubil otroke.

Nesrečna ljubezen do bogate, prevzetne trgovske meščanke Primičeve Julije mu je navdihovala tako dovršene umetnine, kakor je na primer „Sonetni venec“, „Krst pri Savici“ in „Gazele“, iz njegovega preprostega človeškega razmerja do Ane Jelovškeve pa so mu utrinjale pesmi kakor „Nezakonska mati“ in druge.

Prešernov jezik je živa priča o tem, kako dobro je pesnik poznal ljudsko dušo in ljudsko govornico. Kako preprosta in jasna je kitica iz pesmi „Dekletom“:

Fante zbiraš si prevzetna,
se šopiriš, ker si zala;
varuj, varuj, da priletna,
samka se ne boš jokala!

Vodnikovo ljudsko preprostost posnema „V spomin Valentina Vodnika“:

Tak pevec se trudi,
samotno živi,
se v slavi, ko zgrudi
ga smrt, prerodi.

Prištno ljudski duh preveva vso pesem „Od železne ceste“ na primer:

Smo poštno me Kranjce,
vsak sleparček ni za nas;
me pa hoč' mo bit' ženice,
ljub' ce ne za kratek čas.

Kakor „Rošlin in Verjanko“ zvenijo trivrstične kitice po prelepi romanci „Judovsko dekle“ in podobno dvovrstičnice v „Romanci od strmega grada“. Od narodnih motivov prekipava „Zdravilo ljubezni“ na primer:

Ga mati tolaži, tako govori:

„Jaz imam tri brate, ti ujee tri...“

Živahne ljudske poskočnosti je poln „Povodni mož“ na primer:

Možaka je dolgo vodila za nos,
ga stakne na zadnje, ki bil ji je kos.

Ljudska modrost je razsejana po „Ženski zvestobi“ v dognanjih kakor to:

da stara ljubezen ne zarijovi,
devetkrat se vrne, ponovi.

„Nova pisarija“ se le navidezno norčuje iz ljudske govornice, odklanja le kar je v njej grdega, surovega in neestetskega, in zavrača reakcionarno omejenost v poeziji.

Za Prešernove visoke umetnostne smotre ne ljudstvo ne narod njegove dobe nista bila zrela. Narodni prvaki s Bleiweisom na čelu so dali prednost prisiljeni poeziji Koseskega, ki je opevala votlo avstrijsko rodoljubje. Pomlad narodov leta 1848 je prišla prenenadoma in je prehitro minula. Treba je bilo odločnega moža

iz ljudstva, Frana Levstika, in izobraženega esteta Josipa Stritarja, ki je tudi izšel iz ljudstva, da sta Slovencem Prešerna nekako znova odkrila in pokazala njegovo ceno narodu in ljudstvu.

Treba je bilo dolgoletnega ljudsko-prosvetnega dela, da so razne Prešernove pesmi lahko prodrle v srednješolske čitanke in v ljudskošolska berila. Naši skladatelji so se končno zazrli v Prešerna in uglasili nekaj njegovih najlepših, ki so nato prodirale v prosvetna društva, na naše koncerte in tudi na ljudske veselice.

Pred sto leti preprosto ljudstvo po krivdi reakcionarnih voditeljev še ni moglo ceniti svojega največjega pesnika, kakor bi bila zahtevala njegova veličina. Sto let slovenskega kulturnega dela je Prešerna ljudstvu tako približalo, da ga danes ni več ljudskošolskega

otroka in je ni ženice v zadnji gorski vasi, ki ne bi poznala Prešernovega imena ali tudi več njegovih pesmi.

Narodnoosvobodilna borba je dala njegovo ime Prešernovi brigadi in združila tako najvišji Prešernov napor za kulturno osvobodjenje vsega naroda z najvišjim naporom vsega naroda za doseg popolne politične svobode v duhu in smislu Prešernove „Zdravljice“. Slovenski knjižni zavod je približal ljudstvu vse pesnikovo delo z ljudsko izdajo leta 1946, ob stoletnici „Poeziji“. Tako postajajo Prešernove Poezije po sto letih prava ljudska last. Velikega pesnika so v življenju obrekovali, da se je ljudstvu odtujil. Njegovega genija to ni zbegalo. Premeril je do konca svojo pot. V sto letih je potegnil ves narod za seboj. Čim več Prešernovih obletnic obhajamo, tem bolj zmaguje Prešeren.

Dr. A. Budač

Zadnja pot narodnega heroja Tomaža

Komisar Igor je slučajno stopil pred vhod in naglo zopet planil nazaj.

Tisti hip pa je tudi že počilo.

Z razdalje tridesetih korakov so policijski mitraljezi bruhali rafale proti bunkerju.

Vsak je zgrabil samo še po svojem orožju, za drugo že ni bilo več časa, in planil na prosto. Vse je kazalo, da je bil bunker izdan in da ga je policija obkolila.

Drug za drugim so planili v hrib, da bi poiskali primerna zaklonišča in začeli odgovarjati.

Po prvih korakih je Marko, ki se je umikal med zadnjimi, zaklical: „Matija je ranjen!“

Johan in mediceneec Mirko, ki sta bila najbližje, sta priskočila na pomoč. Tomaž je klečnil v sneg in ni mogel storiti koraka dalje. Krogla mu je zdrobila desno stegno. Vlekli so ga pobočju, poraščenem z bukovjem, ki pa golo ni zakrivalo partizanov. Oglušujoče pokanje še vedno ni prenehalo.

Priskočili so še drugi tovariši in z veliko težavo so spravili ranjenega Tomaža do grebena nad bunkerjem, kjer so ostali že zaščiteni pot. Umaknili so se najhujšemu. Od kopnice do kopnice pod drevjem so iskali zavetje v gostejšem grmovju.

Dolge so bile popoldanske ure. Ko je padel mrak, so se podali na pot. Partizanske bolnice takrat v dosegljivi bližini ni bilo. Treba je bilo poiskati drugo možnost, da bi rešili Tomaža. Predlagali jo je Tomaž sam.

Blizu Drave pri Bistrici v Rožu, v vasi Poljani, se je Tomaž že leta 1942 prvič ko je kot partizan prišel na Koroško, oglašil pri najstarejši hčerki mizarja Mostečnika, pri Vidi, kot so jo partizani imenovali. Od tam je dobil tudi prve zveze z ostalimi znanci in preko njih z mnogimi zavednimi Slovenci in pozneje tudi z avstrijskimi protifašisti. Tja je hotel, naj bi ga zanesli.

Nekaj tovarišev je odšlo z mitraljezom naprej za predhodnico, ostali pa so Tomaža naložili na preprosto nosilnico iz šotorskega krila in se menjali pri nošnji.

Pot je bila dolga do doline. Snega je bilo čez koleno. V dolini pa so tovariši v predhodnici s srdito odločnostjo krenili naravnost po glavni cesti. Šele tik pred Bistrico so zavili na levo proti Dravi do Poljane.

Tomaž je med nošnjo zelo trpel, vendar ni ujit z besedico potožil. Bilo je že precej čez polnoč, ko so prišli do Mostečnika. Morali so tiho ravnati, ker je bila bistriška policijska postojanka zelo blizu.

Ko so vrgli prve kepe snega v okno, se je prižgala luč, ki pa je kmalu ugasnila. Rahlo so trkali po oknih, vendar se nobeden ni več oglašil.

Tiste dni je namreč gestapo pošiljal svoje ljudi, preoblečene v partizane, po okolici. Tomaž pa zaradi neklih nesporazumkov z dekleto tudi že več časa ni bil pri hiši in tudi drugi partizani se slučajno že nekaj dni niso oglašili tam. Nezaupanje domačih, ki jih niso poznali, je bilo razumljivo.

Tovariše je začelo skrbeti, kako bi našli izhod iz težavnega položaja. Noč se je že nagibala h kraju in treba se je bilo čimprej odločiti. Tomaž je odločil, da bo ostal pri hiši, ker je dobro poznal svoje ljudi. Po daljšem posvetovanju so ga odnesli v kaščo, mu tam pripravili ležišče iz slame in določili, da bo ostal

mediceneec Mirko pri njem, ostali pa se bodo zopet umaknili iz doline v hrib.

Mirko in Tomaž sta čakala v kašči in ko se je storila prva jutranja svetloba ter so domači vstali, je stopil Mirko v hišo. Mati se je prvi hip ustrašila, kakor bi slutila nesrečo. Ko je Mirko povedal, kaj se je zgodilo, in je bil pojasnjen nočni nesporazum, so naglo prihiteli še hčerke in gospodar in vsi šli do Tomaža ter ga skrivaj naglo prenesli na toplo v sobo.

Mlajša hči se je še isti dan odpeljala na Jesenice k zdravniku, ki ga je Tomaž poznal, in prinesla povoje in morfijeve injekcije. Zaradi varnosti so premestili ranjenega Tomaža v podstrešno sobico, domači pa so čuvali hišo pred presenečenjem.

Tomaž je vedno huje trpel. Noga mu je otekala, tako da je mediceneec Mirko ni mogel oviti v mavčni povoj. Pokazali so se prvi znaki zastrupitve krvi. Po nesreči se je zlomila še igla za injekcije, tako da mu Mirko, ko je bilo nujhuje, tudi z morfijem ni mogel lajšati bolečin.

Kadar so bolečine popustile, je Tomaž govoril Mirku in domačim o Koroški. Vračal se je pač neprestano k tistemu, na kar je mislil od otroških let, ko je oče delal še v tovarni na sosednji Bistrici, odkoder se je družina leta 1920 preselila na Jesenice. Od tam, kjer je tudi kot kovinar delal v tovarni in rastele z delavskim gibanjem, je mnogokrat prihajal nazaj, upal, da bo Koroška nekoč svobodna in da se bo zopet vrnil med svoje ljudi. Med prvimi Jeseničani je odšel v partizane in po junaskih bojih na Gorenjskem med prvimi odšel tudi na Koroško, kjer je v Rožu gradil temelj partizanskemu gibanju.

Vročina je rastle in bolečine so postajale neznozne, da je bledele. Pomoči zanj ni bilo več. Ponoči prvega februarja je umrl.

Ob joku matere in hčera — najhuje je bila prizadeta Vida — sta Mirko in gospodar ponoči zanesla mrtvega Tomaža iz podstrešne sobe zopet v kaščo.

Drugo noč so prišli tovariši in skupaj so ga skrivaj pokopali ob Dravi.

Mirko je odšel čez Dravo na Gure, nekaj tovarišev iz Pokrajinskega komiteja je ostalo v Rožu, ostali pa so šli na vzhod proti Podjunji.

Partizansko gibanje se je med koroškimi Slovenci naglo širilo in zmagovalo.

M. R.

VELIK USPEH DRAGICE MARTINIS

Ob novi uprizoritvi Verdijeve opere „Moč usode“ v dunajski državni operi „Theater an der Wien“ je doživela lep, prepričljiv uspeh prvakinja zagrebške opere Dragica Martinis. Kritiki Kr. ocenjuje v listu „Die Presse“ njen uspeh z naslednjimi ugotovitvami: „Svetla točka uprizoritve je nedvomno Dragica Martinis, ki posreduje s svojim čudovitim glasom toploto, skladnost in človečnost. Na nas vpliva z mikavnostjo, čarom svoje samonikle, prirodne pevske nadarjenosti. Iz tona, zvoza, izraznih sposobnosti njenega soprana raste njen odski lik ter se poživlja njegova zamotana, zmedena usoda. Ko stoji na odru, živi opera, delo, njena podoba.“ Ta pohvalna ocena je tem bolj prepričljiva, ker navedeni kritik vse ostale nosilce vlog negativno presoja.

Dr. France Prešeren:

Nezakonska mati

Kaj pa je tebe treba bilo,
dete ljubo, dete lepo,
meni mladi deklici
neporočeni materi? —

Oča so kleli, tepli me,
mati nad mano jokali se;
moji se mene sram'vali so,
tuji za mano kazali so.

On, ki je sam bil ljubi moj,
on, ki je pravi oča tvoj,
šel je po svetu, Bog ve kam;
tebe in mene ga je sram!

Kaj pa je tebe treba bilo,
dete ljubo, dete lepo!
Al' te je treba bilo al' ne,
vendar presrečno ljubim te.

Meni nebo odprto se zdi,
kadar se v tvoje ozrem oči,
kadar prijazno nasmejaš se,
kar sem prestala, pozabljeno je.

On, ki ptice pod nebom živi,
naj ti da srečne vesele dni!
Al' te je treba bilo, al' ne,
vedno bom srečno ljubila te.

F. S. Finžgar:

Služkinja

Oprijemajoč se vlažne stene, je pritipala s podstrešja v vežo. Izsušena, da so se pod zmrdano kožo na rokah videli členki, kot bi ne bila roka živega bitja, ampak kos od starosti porjavlega okostja. Kakor senca se je plazila in vendar so stopnice, vse polne črvojedine, škripale pod njenimi nogami. Ko je stopila iz veže v gosto meglo, se je vsa stresla. Kalne, omagane oči so postale vlažne, ljudje, ki so hiteli po poti, so se ji zdeli kot črne lise, begajoče po megli. Zavila se je tesneje v črno, ogoljeno ruto, da je skrila komolec, ki so šilasti gledali iz prevotljenih rokavov, in se napotila po ulici.

Kam? Da bi se zemlja odprla in bi izginila vanjo, bi se ji zdela čudovita sreča. Vsa se je zarila v to misel. Včasih ji je zaradi lačne omotice vzvalovil tlak pod nogami in gorko jo je objelo čustvo: morda se pa resnično pogrezam. In vselej so ji zamrgoleli mravljinci po hrbtu, ko je tlak pod nogo miroval in je spet drsala po njem.

Kam? Pogledala je ob stenah visoke hiše. Z roko se je morala opreti na zid, sicer bi se ji bilo ob pogledu kvišku zvrtilo. Je že prava hiša. Deset let sem bila tukajle za hišno in dvajset let za kuharico. Gospodična Elza, ki sem jo pestovala, je bila dobra — in Rudi, saj je on gospodar sedaj — koliko sem morala prikriti njegovih mladih norosti gospe mami. — Bog ve, če bi se me sedajle usmilil?

Pred hišo se je ustavil avto. Rejen gospod se je izkopal iz dragocenih odej in ves potopljen v kožuh govoril s šoferjem.

„Rudi je,“ ga je spoznala starica. Kri, kar je je bilo v izstradanem telesu, ji je šinila v lice. Oprijemajoč se zidu, je šla do njega.

„Gospod Rudi!“ ga je ogovorila in se vsa tresla.

Gospod se je okrenil in jo sprejo pogledal.

„Gospod Rudi!“ je ponovila in dvignila roke izpod rute proti njemu.

„To je že vendar od sile; toliko da me ne tiče ta ženska,“ je zamrmral skozi zobe in hitro odšel v vežo.

„Nič me ne pozna več,“ je pomislila. „Je pa še vedno vihrav in prevzetan.“

Šofer je stopil k ženski in ji dal krono. Nato je odpeljal.

Kam? Da bi se odprla zemlja in me objela — se ji je spet vzbudila želja. Pa saj se noče. Tudi zemlja ne mara starega človeka. Mladi mrjo kar na lepem, žene, možje — in za njimi jokajo. Stara ženska — sama — o, nobena suha veja ni tako odveč, kakor smo me. Toliko smo jim stregle, jih toliko prepestovale — oh, še vse druge reči so zahtevali od nas, ko smo bile mlade — in sedaj smo suhe veje. Pa še slabše. Suhe veje se usmili sneg in jo odlomi. Nas ne mara ne zima ne zemlja — nihče.

Tesno ob zidovih se je plazila po ulicah. Ljudje so hiteli mimo nje. Živa reka življenja je drvela po mestu. Nihče je ni pogledal. In če se je kdo mimogrede ozrl nanjo, mu je brala v očeh: „Kaj hodiš na ulico, da si nam v napotje. Doma bi bila ostala.“

Doma! Kdor ima dom, naj ostane doma. Moj dom! Saj ne vedo ljudje, kako se prebiva v podstrešni izbi, mrzli in vlažni, kjer so gole sive stene, kjer niti posteljnjaka ni. Prodati sem ga morala, svoje zadnje bogastvo.

Kam? Po stezah beračice — prvič v življenju. Ne morem. — Pa moram, ko ne morem umreti.

Tramvaj je prizvonil. Za telefonski drog se je morala prijeti, tako jo je vleklo pod kolosa. Nato je tipala dalje, kakor stara iver, ki se guga ob obrežju na vodi.

Elza — je bila njen cilj in nada. Daleč je bilo do lepe hiše, kjer je prebivala ona, bogatinska žena. Prav na stopnice je že slišala gospenji glas.

Ona je, tako zveni njen glas kot na poročni dan. Vsa mlada je še.

Sredi stopnic jo je zaslislala in glas jo je vlekel s čudno močjo kvišku. Gospa je stala vrh stopnic, napravljena za v mesto.

„Gospa Elza!“ je vzdihnila starica in vsa srečna gledala v tiste oči, ki so sijale še danes kot nekdanji iz otroškega vozička in izpod poročne mirte.

„Kaj pa hočete?“

„Gospa, ali me ne poznate? Vaše Špelice?“

„Špelica?“ se je začudila gospa. „Strašno ste se postarali.“

„Gospa, od vsega hudega me mora biti konec. Ničesar nimam. Vsi prihranki, vse, kar sem imela, vse je šlo in danes nimam ne pešči-

ce moke, ne enega krompirčka in ne vinarja. Zato sem prišla, če bi mi pomagali.“

„Ah, ti moj Bog in ti beračil! To je strašno!“ je nejevoljno mrmrala gospa in nato zaklicala kuharici: „Mici, dajte tej ženi krompirja! Zbogom, Špelica, meni se mudi.“

Gospinja krila so zašumela mimo Špelice, vonj po dragoceni dišavi je zavel od rutice, ki si jo je Elza pritislila k ustom, ko ji je ob Špelici zadišalo po plesnobi in zatohlosti.

Mici, oholo dekle, ji je prinesla nekaj krompirčkov. „Nate, pa nikar ne nadlegujte gospe! Kaj mislite, da zato nosim krompir s trga, da ga bomo razdajali? Delali bi.“

Špeli se ni ganila roka, da bi segla po krompirčke. Za kljuko se je držala, da ni omahnula. „Tak vzemite, no! Ne utegnem čakati,“ je silila Mici vanjo.

Špela je nenadoma začutila v sebi grozen stud. Roka se ji je sama od sebe iztegnila za darom, njena misel pa je bila, da ga prime in vrže Mici v glavo. A ko ga je prijala, ni bilo več sile v njej. Solze so ji zamračile oči, jecljala je za Mici, ki jo je odpravila od vrat. „Tudi jaz sem bila mlada, tudi jaz sem bila lepa, lepša od tebe, in vendar nisem bila taka. Če boš čakala moja leta —“

„Sitnica,“ je zagodrnjala Mici in zaprla za Špelo. Starici so se razklenili prsti, krompirčki so se strkljali po stopnicah: tok-tok-tok. V veži se je prikazal hišnik.

„Kaj pa je to?“

Pogledal je krompirčke, se ozrl po stopnicah in zavpil na Špelo:

„Aha! Takile ste, beračil! Darove mečete. Poberi se!“ Špela se je priplazila po stopnicah. Kolena so se ji šibila, da se ni upala pripogniti in pobrati krompirčkov.

„Ušli so mi,“ je skušala pomiriti hišnika.

„Ven!“ ji je odprl vrata in pokazal na ulico. Špela je šla, hišnik je pobral krompirčke in jih vrgel na smetišče. Starica ni šla več ob zidu. Po udih ji je gomazelo, nekaj je začelo v njej vreti in se dvigati grenko ko zeleni žolč. Kaj se je menila za gnečo! S šilastimi komolci se je prerivala skozi množico, dokler ni kakor prikovana obstala pred oknom. Gnajti so višele v njem in zvrhane sklede klobasic so dišale prav skozi šipe. Naslonila je čelo na okno, roke so ji s suhimi prsti grabile po jedeh in praskale po steklu. Ko bi imela sedaj le moči, da bi prebila steklo s suhim čelom, da bi ga prepraskala s prsti! Če me vidijo — vseeno — če me ne vidijo — vseeno — tatca — vseeno. Žolč vre v meni.

Špela je udarila s čelom. Šipa je zažvenketala. — Po čelu se ji je ulila kri, ljudje so zakričali, iz trgovine so pritekli uslužbenci.

Špela se je ozrla po ljudeh, curek krvi ji je prečrtal prsteno lice. Z izbuljenimi očmi jih je gledala, med množico se je razlegnil cvileč smeh, starica se je sesedla ob zidu in umolknila.

K njej sta stopila dva stražnika.

Leta 1855 - 1865

„Zlati vek“ alpinizma

Med alpinisti so leta 1855—1865 znana kot „zlati vek alpinizma“, ker so bili premagani v tem desetletju najtežje dostopni vrhovi švicarskih in francoskih Alp. Preplezali so jih predvsem angleški in švicarski alpinisti, izdatno pa so jim pomagali francoski in piemontski vodniki. Prve lovoričke si je priboril ženevski naravoslovec de Saussure, ki je leta 1787 z vodnikom Balmatom priplezal na vrh Mont Blanca. Leta 1911 sta mu sledila brata Meyer iz Aaraua, ki sta priplezala na vrh Jungfrau. Leta 1813 sta J. Meynard in Marie Joseph Cuttet dosegla vrh Zermatskega Breithorna. Leta 1813 je skual doseči R. Meyer iz Aaraua tudi vrh Finsteraarhorna, pa se je moral tik pod njim vrniti.

Približno ob istem času so začeli drzni planinci naskakovati najvišjo goro v švicarskih Alpah Monte Roso, katere vrhovi so bili doseženi v letih 1819 do 1855. V začetku štiridesetih let je začel stari mojster švicarskega alpinizma Gottlieb Studen svojo plezalno kariero s prvim vzponom na Susterhorn in Wildhorn. Sledila sta njegova vzpona na Mali Michabel in Combin de Corbasier.

Na ožjem področju Zermatta so se začele prve plezalne ture leta 1854, ko so trije bratje Smith iz Anglije pod Andermatovim vodstvom dosegli vrh Strahlhorn. Leta 1855 so jim sledili Angleži Birkbeck Hudson. (ki se je leta 1865 na Matterhornu ponesrečil), Smyth Grenfell in Sveson, ki so z vodniki Ulrichom Lauerjem ter J. in M. Zumtaugwaldom dosegli vrh Dufourspitze, najvišji greben Monte Rose. Leta 1856 je E. L. Ames z vodnikom Andermatom in Insegoim, prvi priplezal na vrh Allinrhona. Leta 1858 je R. Llewelyn z vodnikom Johannom Taugwalderjem dosegel najvišji vrh pogorja Mischabel. Leta 1859 je Leslie Stephen z vodnikom Melchiorjem Andereggom priplezal na vrh Rimpfischhorna, leta 1860 pa sta dosegla vrh Alphubla.

Sledeče leto 1861 je bilo za alpinizem posebno plodno. Osem angleških alpinistov je s petimi vodniki priplezalo na vrh Lyskamma, ki je veljal dotlej za nepremagljivega. Drugi najvišji vrh Zermatta Weisshorn se je moral vdati angleškemu alpinistu Johnu Tyndalu, ki sta ga spremljala J. P. Bennen in Ulrich Wenger. V istem poletju je „podlegel“ tudi Costor združenim naporom Mathews in Jacoba, ki sta ju vodila sloveča brata Corz iz Chamonijsa. Tiste dni sta E. N. Buxton in Powell Buxton premagala tudi zadnji vrh Monte Rose.

Leta 1863 sta T. S. Kennedy in Mr. Wigram z vodnikoma J. B. Crozom in J. Kronikom priplezala vrh nevarnega Den Blancha. Ob istem času sta Llewelyn in Hayward prvič priplezala na vrh Taschhorn v masivu Michabel.

Leta 1864 je švicarski plezalec Jacot priplezal na vrh Castorjevega dvojčka Polluxa, Leslie Stephen in Crawford Grove z vodnikom Melchiorjem Andereggom pa sta se vzpela na Rothorn (Moming). Leta 1865 je prineslo po šestletnih naporih končno zmago nad najstrmejšim in najlepšim alpskim orjakom Matterhornom. To zmago so dosegli Angleži Edward Whymper, Lord Douglas, Hudson, Hadow in vodnik Croz. Whymper, ki je sodil takrat v zlate mlade med prve alpiniste, je dosegel malo prej presenetljivi plezalni uspeh. Priplezal je namreč na vrh Grandes Jorasses. Col de Talefre v masivu Mont Blanca in Ruinette Grand Cornier v Waleskih Alpah. Njegovi vodniki so bili sloveči Cristian Almer, Mitchel Croz in Franz Biner. Nekaj dni pred zmago nad Matterhornom sta Angleža Moore in Walker prva priplezala na vrh Obergabelhorna. V istem poletju so bili premagani še vrhovi Brunegghorna, Pigue d'Arolla, Trifhorn, Wallenkuppe in Mont Blanca de Seillon.

Alpinistični krogi so v tistih časih posvečali glavno pozornost plezalnim turam v Zarmattskem pogorju in v Vzhodnih Alpah, medtem ko so bili v Bernskih Alpah doseženi uspehi potisnjeni bolj v ozadje. Šele ko so se začeli takrat sloveči angleški plezalci zanimati tudi za vrhove v masivu Jungfrau, so privabile planince tudi Bernske Alpe. Takrat je nenadoma zaslovelo ime komaj 18-letnega plezalca Egmunnda von Fellenberga iz Berna, ki je leta 1856 prvi priplezal na vrh Wildstrubla. Leta 1857 je Anglež Porges z vodnikom Almerjem priplezal na vrh Möncha. Naslednje leto sta dva Angleža priplezala na vrh Eigerja, leta 1859 pa sta dva angleška plezalca premagala Veliki Aletschhorn. Leslie Stephen in Melchior Anderegg sta leta 1862 dosegla vrh Velikega Schreckhorna. Istega leta je bil dosežen vrh Weissenfrau, v naslednjem letu pa je lipski tovarnar Baedeker priplezal na vrh Silberhorna v masivu Jungfrau.

Leta 1865 je prineslo posebno velik uspeh mlademu Fellenvergu, ki je z vodnikom Inäenitom in Mitchelom prvi priplezal na Veliki Grünhorn, potem pa na zelo strmi in nevarni Lauterbrunski Breithorn. Na tej plezalni turi je prišlo do napetega tekovanja z Angležema Phillipotom in Hornbyjem. Fellenberg ju je prehitel za pičlih deset minut. V tem letu je začel alpinizem v Evropi pojemati, ker so se obračali pogledi alpinistov proti Kavkazu, Andom in celo proti Himalaji.

Rainer Maria Rilke:

Pri Levu Tolstoju v Jasni Poljani

Ta sestavek je spisal R. M. Rilke l. 1900, v času, ko je bil doma in v tujini le redkim ljudem znan kot pesnik. V začetku stoletja je dvakrat obiskal Rusijo.

Pravkar mi pišeš: „Tolstoj je v Jasni Poljani težko zbolel“. Nemara sva se takrat vendarle poslovila od njega. Kako natanko vidim pred seboj sleherni trenutek tistega dne! Kakšna radost je bila v meni, ko sva se peljala ob žvenketanju kraguljčkov po valovitih travnikih, ko sva prvokrat potovala po ruski krajini, povsem tako, kakor sta nekoč popotovala Gogol in Puškin: z dirkajočimi konji, ki so glasno žvenkljali z vprego. In tako smo pridirjali tja v preplašeno vas, kjer je s tistih siromasnih vrat vse zijalo v nas. In tako poslej iz vasi in dol po cesti tja do obeh belih vrtnih stolpičev, ki označujeta vhod v visoki park. Najina pot v njegove sence je bila tihla, tako tesnobno nama je bilo spričo vsega, kar naju je čakalo; želela sva si, da bi imela ta park in dan zase, pa brez starca, ki kateremu naju je vse vodilo. In zdajci sva obstala pred belo hišo, v kateri je bilo vse tiho; zavila sva mimo okrogle zelene mize in našla slednjic pri studencu na dvorišču nekoga, ki je bil sprejel najini posetnici. In spet je bilo treba čakati. Ko stojiva takole pred majhnimi steklenimi vrati, pride k nama zaupljivo in prijazno neki pes. Nagnem se k belemu psu in ko se spet zvravam, ugledam zadaj za steklom nedoločno, a zaradi napak v steklu spačeno neke vprašujoče oči na majhnem obrazu. Vrata se odpro, dado Tebi vstopiti in udarijo nato silovito proti meni, tako da sem mogel pristopiti šele tedaj, ko je grof (pisatelj grof Lev Nikolajevič Tolstoj) tebe že pozdravil. Zdaj sem stal pred njim; čutil sem, da sem nekam prevelik poleg te drobne, svetle postave...

Pustil naju je skupaj z Levom Levovičom (sin Leva Tolstoja) in se po tem sprejemu zopet umaknil v svojo delavnico. Tedaj sem šel za vama gor po lesenih stopnicah in vstopil v dvorano, polno svetlobe; temne so bile samo stare oljnathe slike. Miza je bila dolga, ozka, belo pogrnjena; na zgornjem koncu je stal srebrnobel, velik samovar. Tedaj smo sedli. Samo malo stvari je bilo v tej veliki dvorani, ki je sprejemala skozi troje oken odsev živega zelenila mogočnih dreves. Vpraševala sva o podobah prednikov. Posebno zanimiva je bila najstarejša slika: neka nuna iz časa Alekseja Mihajloviča. Kazalo je, da jo je naslikal ikono-pisec; po drži, obleki in močno konvencionalnem izrazu obličja je razodevala značaj, ki ume opazovati; slikal jih je natanko, z realistično pozornostjo, tako, kakor jih je videl pred seboj. Tedaj pa je bil izgubil izpred oči splošno mero in jih naslikal neustrezno večje. In zdaj so pri tej svetnici kar težke njene zemeljske roke, ki jih mora dvigati k svoji visoki molitvi. In potlej vem, da je bil tam še zelo lep potret. Napudran plemenitaš s konca osemnajstega stoletja; obleka in ozadje okrog obraza sta potemnela; videle so se temne obrvi in duhovite, ustne tega zgovornega stoletja. Okvir je bil izdelan iz starega, obledelega, posrebrnega lesa; bil je ovalen in skoraj brez vsakršnega nakita. Ta slika je visela na svetli in jasni steni dolge dvorane; bila je svojevrstno lepa.

Govorili smo malo, sreballi kavo in se pogosto ozirali ven, v tisti žareči dan, kjer je neki ptič prečudno blizu nas hrčal in klical knarrknarr z močnim r. Beseda je nanek na tega ptiča, nato pa smo krenili v park.

Počasi smo se vrnili po poti, s cveticami v rokah; vpraševali smo po mnogih drevesih, ki so bila vsa stara in častitljiva. Stopili smo z zadnje strani v hišo.

V veži je grofica pravkar pospravljala knjige v omari pri oknu; morali smo slišati njen čudni pozdrav in vso njeno nejevoljo nad nekom, ki ga ni bilo videti. V majhni sobi s pohištvo iz orehovega lesa sva ostala pičle pol ure sama. Gledala sva knjige za steklom in na policah, skušala si ogledati razne potrebe, hkrati sva napeto poslušala, kdaj se oglase grofovi koraki. Naposled je le prihajal skozi vežo. Zdajci se je moralo nekaj pripetiti: začuli so se razburjeni glasovi, neka deklacija je jokala in grof jo je tolažil, vmes si mogel čuti docela ravnodušni grofičin glas... Koraki na stopnicah, vrata se zganijo, tedaj vstopi grof. Hladno in vpludno te nekaj vpraša, njegove oči pa niso tu med nama, samo njegov pogled pada name, in zdajci me vpraša: „S čim se ukvarjate?“ Ne vem več, kaj sem mu bil odgovoril; zdi se mi, da sem rekel: „Nekaj malega sem napisal...“

KOLENDAR

Sobota, 9. februar: Apolonija
Nedelja, 10. februar: Sholastika
Ponedeljek, 11. februar: Lurška M. B. Adolf
Torek, 12. februar: Evlalija

SPOMINSKI DNEVI

9. 2. 1871 — Rojen v Doslovičah pri Breznici pod Stolom na Gorenjskem pisatelj in dramatik Fran Saleški Finžgar.
10. 2. 1861 — Rojen na Drsteli pri Ptuj slovenski filolog, etnograf in slovstvenik, zgodovinar dr. Matija Murko.
12. 2. 1809 — Rojen v Sherwsburyju v zapadni Angliji prirodoslovec-biolog Charles Darwin, začetnik razvojne teorije.

HODIŠE

Kljub skrajno neugodnim prometnim zvezam zaradi močnih snežnih zametov, ko je avtobus že ves teden ukinjen, se je zbralo v nedeljo, dne 3. februarja, popoldne nepričakovano lepo število občinstva v Brücklerjevi dvorani na Plešiščah. Številni gostje so hoteli prisostvovati pevski prireditvi, ki jo je priredilo naše Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“. Pri prireditvi sta sodelovali tudi pevski društvi delavski zbor „Leonhardsgilde“ in moški zbor „Bergler-Glöckle“.

Za uvod je zapel moški zbor pesem „Prelepa je hduška fara“, nakar je vse navzoče srčno pozdravil in sicer v slovenskem in nemškem jeziku predsednik „Zveze“ Mihej Mothe. V svojem nagovoru je izrazil veselje, da sta se povabila odzvala tudi zbora „Leonhardsgilde“ in „Bergler-Glöckle“. Na prireditvi je bil navzoč tudi župan gospod Strauss in učiteljstvo.

Nato se je vrstil bogat spored. Najprej so zasvirali domači tamburaši, potem je zapel mešani zbor „Tam za turškim gričem“ in „Pod oknom pohojena trava“, moški zbor je zaoril „Mam pa majhno kajžico“, „Jes havžvam“, „Pod antikcem postajava“ in „Je dečva v Rožeci zatoživa me“.

Po odmoru so nastopili gostje in sicer moški zbor „Leonhardsgilde“ z dvema pesmima in „Bergler-Glöckle“ s tremi pesmimi. Tako se je pester spored menjaval in nadaljeval in je prireditev trajala dve in pol ure. Hvaležno občinstvo ni moglo z živahnim aplavzom dovolj nagraditi vsako posamezno točko glasbenega sporeda. Spored je napovedoval Janko Schöttl v slovenskem in nemškem jeziku.

S to dobro uspešno prireditvijo je naše društvo spet pokazalo, da je mogoče s požrtvovalnim trudom ustvariti marsikaj lepega. Posebne zaslugе pri uspehu prireditve ima neumorni pevovodja Foiti Pavlič. Prireditve pa je pokazala tudi, da je mogoče, če je dovolj dobre volje, lepo sodelovanje z vsemi v vasi, ki imajo smisel za mirno sožitje. Pri nas so skupni nastopi na kulturnih prireditvah že mnogo doprinesli k izboljšanju medsebojnih odnosov v naši občini.

PLIBERK

Po svoji turneji na Koroškem so štirje „Fantje na vasi“, ki smo jih pogosto slišali v ljubljanskem radiu, obiskali tudi Pliberk in so v dvorani pri Brezniku podali koncert. Fante na vasi je zbranemu občinstvu predstavil Lovro Potočnik in izrekel pevcem dobrodošlico. Nato pa so fantje odpeli svoj izbrani in bogati spored lepih pesmi in zadivili vse poslušalce, ki so jim živahno ploskali. Težko je reči, katera pesem je najbolj užgala, ker vse so bile odpete odlično in dovršeno. Udeleženci so zagotavljali, da je bil večer lep, kot so ga še malokdaj doživeli. Po koncertu pa so peli v družbi gostov, ki se jim nikakor ni mudilo domov, še do polnoči v prostorih Breznikove gostilne in sicer pesmi po željah.

Naslednji večer pa so razveselili Šmihelčane v Šerčerjevi dvorani. Nadaljnja pot pa jih je vodila v Železno Kaplo.

ŽELEZNA KAPLA-ŠMIEHEL

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vljudno obvešča vse prijatelje slovenske igre, da preteklo nedeljo zaradi snežnih zametov ni moglo z igrjo „Rožmarin“ gostovati v Šmihelu. Plazovi so preprečili ves promet in nikakor nismo mogli potovati. Prosimo Šmihelčane in okoličane, da nam to oprostijo in zagotavljamo, da jih bomo z igrjo razveselili drugič ob bolj ugodni priložnosti.

Drama sama je tudi več ali manj primerna za bolj resen čas, kakor je pustni in tudi ne bi radi pokvarili Šmihelčanom pustnega razpoloženja. Igra je vsebinsko lepa, globoka in resna in smo prepričani, da bomo z njo ob primernem času gledalcem ustregli. Na svidenje torej prihodnjič, o čemer se bomo še natančneje domenili, saj se gostovanja tudi sami veselimo.

Po naši zemlji

Kmetijski visokošolski tedni SKZ

so privabili veliko število naših kmetov, predvsem pa mladine

Minuli ponedeljek je Slovenska kmečka zveza pričela pri Brezniku v Pliberku svoje kmetijske visokošolske tedne. Bilo je nekako, kot bi se prav v ta namen oblekla Podjuna posebno praznično. Nad meter visoka bela odeja je pokrivala pliberško polje v vsej svoji divnosti in očarljivosti. Podobno so se pripravili tudi pliberški kmetje na prvi kmetijski visokošolski teden, na visoko šolo za napredek in preobrazbo našega kmetovanja.

Že prvi dan so napolnili prostorno Breznikovo dvorano. Človeku je srce kar zaigralo, ko si ob pogledu po dvorani poleg izkušenih in starih gospodarjev videl v „šoli“ ali „na gospodarskemu misijonu“ — kakor so na pripravljalnem sestanku kmetje sami dali naziv visokošolskemu tednu — v prevladajočem številu nasmejane in razigrane, podjetnosti in življenja polne mlade kmečke fante in dekleta. Iz vseh oddaljenih krajev so prišli, iz Žvabeka, visokih Rut, Podkraj in Šmarjete, iz Strpne vasi, Bistrice, Letine in Vogrč, da se okoristijo z znanjem za gospodarjenje. Ni jih oviral ne novi sneg in ne težka hoja. Nad 80 kmečkih ljudi je že prvi dan v Pliberku manifestiralo pripravljenost naših kmetov za gospodarski napredek, samopomoč in samoobrambo.

Prvi dan je izpolnilo uvodno predavanje tajnika POSKZ tov. Blaža Singerja o naši kmečki problematiki in predavanje „V združništvu je pot k blagostanju po naših vaseh“, v katerem je tov. dr. Mirt Zwitter prikazal obsežne praktične možnosti neprecenljive vrednosti našega kmečkega združništva. V naslednjih dneh se je število udeležencev še povečalo, prišli so še tisti, ki so bili sploščka glede izplačljivosti obiska še v dvomih. V nadaljnjih dneh so sledila izredno zanimiva in privlačna predavanja priznanih strokovnjakov prof. Levstika, prof. Lohra, dekana prof. Saderja, ing. Jelačina in dr. Vomerja. Izredno privlačen vložek so bila tudi predavanja direktorja Pletschniga o davkih ter dr. Dvorčaka in kolegov o kmečkem socialnem zavarovanju.

V torek je bil pričetek visokošolskega tedna v Globasnici, Št. Primožu in Bilčovsu.

Navzlic temu, da je za okolico Globasnice eden poglavitnih virov dohodka žimska vožnja lesa in da je „saninec“ trenutno prekrasen, se je pri Šoštarju prvi dan zbralo k predavanju nad 30 ljudi, povečini spet mladi kmečki fantje. Globašani so resni ljudje in jim ni bilo dovolj, da samo slišijo, temveč so tudi stavili zanimiva vprašanja ter pridno zapisovali dana navodila in nasvete, ki jih je dal v svojem široko zasnovanem in vendar poljudno

podanem predavanju iz poljedelstva dekan prof. Sader. Še prav posebno pa so Globašane razgibala izvajanja prof. ing. dr. Lohra, ki je v izrazitem podajanju svoje težavne in tudi težko razumljive snovi pravi umetnik.

Enak potek visokošolskih tednov doživljamo v Št. Primožu in Bilčovsu. V Št. Primožu sta pričela prof. Jelačin, ki je na podlagi izkušenj na področju živinoreje v Sloveniji, Ameriki, Angliji itd. sprožil globoko zanimanje poslušalcev. Tudi naš znani prijatelj dr. Ivo Vomer je kot resnični ljudski živinozdravnik priklenil poslušalce nase, da se skoraj niso hoteli raziti in da so naslednje dni prišli v še večjem številu. Po zaključku so se kmetje oklenili dr. Vomerja, da jim dal še praktičnih nasvetov v domačem hlevu in ni manjkalo dosti, da ni zamudil vlaka, ki ga je pripeljal v Celovec in od tam v Bilčovs.

Če še omenimo Bilčovs, tudi o tamošnjem poteku ne moremo poročati o drugem, kakor o velikem zanimanju, stalnem porastu udeležencev in o priznanju vsem predavateljem.

Številna poročila in priznanja ki jih daje naše kmečko ljudstvo govorijo neovrgljivo, da naš kmečki življ sledi svoji stanovski organizaciji samopomoči in samoobrambe — Slovenski kmečki zvezi in da je le-ta postala zbirališče in torišče skupnih prizadevanj za izboljšanje razmer na vasi.

Kmetijski visokošolski tedni pa po svoji udeležbi tudi manifestirajo željo in zahtevo po svoji kmetijski šoli in so protest proti zadržanju odločilnih činiteljev, ki še vedno nočejo ustreči tej upravičeni zahtevi SKZ in odpraviti krivično razmerje na področju kmetijskega šolstva v deželi.

ŠT. JUR NA STRMCU

Potrebno je, da Matiji Vošperniku, posestniku v Trnovljah, posvetimo v našem listu nekaj vrstic v slovo. Ko je umrl in za vedno legel k počitku, so se spet zredile naše vrste, ker pokojni je bil steber na braniku slovenskega življenja v naši župniji oziroma v občini Vernberk. Matija Vošpernik je bil zadnji slovenski vernberški župan in sicer do leta 1918. Istega leta je moral pred podivjanim „volkswehrowskim Soldatenratom“ pobegniti. Peš jo je mahnil čez Karavanke v Jugoslavijo. Aprila leta 1919 se je vrnil, toda takratni sovražniki Slovencev so ga aretirali in poslali v pregnanstvo na Zgornjo Koroško, kjer je z mnogimi drugimi zavednimi Slovenci preživel težke čase.

Pokojni Matija Vošpernik je bil kot človek svetel značaj in prijeten družabnik. Bil je iz-

vrsten pevec in vsakdo se je v njegovi družbi dobro počutil in je bil povsod zaželen in dobrodošel. Ljubil je lepoto narave ter je bil navdušen lovec. Več let je bil najemnik občinskega lova. Mnogo let je imel tudi priljubljeno gostilno na skrajni slovenski meji, ki jo je pa moral, ker so mu otroci pomrli, prodati, ker je ni mogel sam oskrbovati. Sosedom je bil odlični sosed in je vsakomur rad pomagal. Kot značajan Slovenec je stal vedno v prvih vrstah, kjer koli je šlo za slovensko stvar in povsod, kjer je bilo treba braniti teptane narodne pravice. Požrtvovalno in s predanostjo je deloval na mnogih področjih poleg svojega poklica in tudi na oplešanje domače cerkve ni pozabil.

Vrlega moža bomo ohranili v trajnem častnem spominu. Naj si spočije od svojega truda polnega življenja, spremljanega z uspehi, borbami in razočaranji, na svojem toliko ljubljem Strmecu ob strani svoje pokojne žene, številnih znancev in pevcev!

PODROŽČICA

Preteklo nedeljo so prepeljali v celovško bolnišnico 51-letnega delavca Antona Melihierja iz Podrožčice. Melihierja so našli v snegu v nezavestnem stanju, okrvavljenega in s težkimi poškodbami na obrazu. Izjavil je, da ga je napadel neki neznanec, ko se je zvečer vračal domov.

PRIREDITVE

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Igralska skupina na Brnci vabi na prireditve, ki bo v soboto, dne 16. februarja, ob 20. uri in v nedeljo, dne 17. februarja, ob 14. uri pri Prangerju v Zmotičah.

Na sporedu: veseloigra

„PEG, SRČEK MOJ“

Igra je primerna za pustni čas, je polna zdravega humorja in zabavnih scen.

Prisrčno vabljeni!

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi bo v nedeljo, dne 17. februarja 1952, ob 14.30 uri priredilo v Narodnem domu veseloigro: „Zameten vlak“

Po igri bo ljudski ples v gostilni Malej.

Prisrčno vabljeni!

Pevci „Fantje na vasi“ od radia Ljubljana bodo na svoji turneji po Koroškem nastopili v nedeljo, dne 10. februarja 1952, ob 14. uri pri Šmonu v Št. Kandolfu pri Kotmari vasi. Ne zamudite izredne priložnosti in pridite poslušat priznane pevce „Fantje na vasi“!

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRİPOVED VASI

10

Sam Vrbnik je naprezal konje, rekruti so metali kofre na voz, ljudje pa tiščali vanje in se poslavljali od njih kot bi odhajali v Ameriko. Ovniček je vpil in jim dajal koražjo, saj je bil na rekrute posebno ponosen. Delal jim je kofre. Oni teden je bil otesal in izrezljal nagčeko zibelko, ta teden koveče novincem, drugi teden bo zbil dedku krsto. Ovniček je bil vseh takih reči zmožen.

Fantje so se naložili in Blatarjev je raztegnil meh. Ko je potihnil njih zadnji glas, so Otave umolknele, izumrle.

Ljudje so se pripognili k ajdi. V jesensčaku je cvela in odcvela, močan nje vonj je šel s čebelami. V začetku mošnika je pričela zoreti — in ljudem je srce pelo. Bil je sopraznik moči, jakega kruha. Molitev hvalnica je dahnila po ajdišču, težko snopje je polzelo iz rok, na podu se izcedil izpod udarcev sladki kruh, kakor med iz satovja.

Lastovice so zavijale zadnje speve pa se zbiraše k slovesu. Padla je bila zgodnja s'ana pa ožgala listje, da se je kar usulo z drevja.

Globlje in globlje so tonili dnevi v mrak, ljudje pa postajali klavirni. V začetku gnolista je šlo blago s planin. Rejeno in polno, razposajeno pa ne kakor spomladi, ko je šlo gori. Zemlja je jemala od leta slovo. Vse, kar je premogla, je dala ljudem, pa so bili žalostni. Ko so pobirali zadnji sad, jim je bilo neizrečno hudo. Ne spričo sadu, temveč ker je zemlja zamrla. Spomladi, ko se je bila komaj predramila, je že dala blagu paše, ljudem pa vere v posev, močne vere, silne kot gora, kakor solnce tople. Zdaj je tiha in pusta, kakor samo grobje. Slana pada na slano.

Od Karavank in Obirja je nažigal sam strup. Solnce je pešalo, sipalo le še svetlobo, ženske so kurile peči pod kotli, pitale svinje, toploto je razganjala burja. Ljudje so si vlačili stelje in drv, pa na vso moč hiteli, kajti slutili so, da bo zima do'gotrajna in trdovratna.

Burja pa je rezala bolj in bolj, dnevi so skoro tonili v mraku. Nebo je bilo kar naprej čemerno in noč je tiščala v dan. Po svetem Andreju se je jesen doobra pretrgala in je pričelo naletavati. Sprva so bile snežinke drobne in redke pa suhe, vsaka je ostala kakor je padla. Bele luskinе so se večale in zgoščale in kmalu zemljo pokrile. Tedaj so Otave umolknele, ljudje se zaprli v prezimovanje. Ženske so krpale oblačila, v zbraniščini krog peči robkale strek. Moški pa niso strpeli za pečkom; zapregli so vole in konje k premam in šli za služkom v gozde. Vlačili so jelovino grofu in

Spornu, kljubovali burji pa gazili z živino v zamete do pasu. Zvečer so čebljali v zapečju, prebirali knjige: o živinoreji, o umnem čebelarstvu, Upornike, Izdajalca, Pisano mater, najrajši pa Miklovo Zalo, ki jih je razmajala do solz.

Vrbnikov in Žihrov sta se vrnila iz Celovca še pred Božičem. Bila sta modra in malobesedna, treba je bilo skoro vleči iz njiju. Ko sta se pa razmajala, sta pravila kar naprej, kako je bilo tam, kaj vse neverjetnega sta prestala. Pa je le minilo. Jozefjevi dni pa ne bo konec. Prav tedaj, ko sta odlagala žunirske cape, so ga odpravljali v nemški Gradec.

Skozi Otave je žvižgala zima, kljubovalno je puhala vanjo iz dimnikov, kakor iz zdravih pljuč. Pa se pljuča niso podala, zima še manj. Vlekla se je v neskončje.

III.

Zima je bila zavlekla v pomlad pa se razblinila kakor globoke sanje. Dan se je razmahoval v noč in jo užugal. Otave so se omajale iz dolge dremavosti pa ugibale, koga bo pobrala zgodnja pomlad. Saj je žvižgalo v zimcu, v pustniku brilo pa do velike noči, bela nedelja je šele ugnala vetrovec, tedaj je burja opešala. Otave pa so stale jake, in zdrave okrepčane se nagnile k mladi zemlji, ki se je prebudila.

Oštinka se je kregala z mladimi pujski. Druga za drugim je oštevala in jim trosila stelje, saj jih je imela tako rada. Bili so polni pa brhki kakor samo živo seme. Stara je revsala

Najmlajša država

25. decembra lani je postala dolgoletna italijanska kolonija Libija svobodna; postala je samostojna država in priznala jo je že večina držav, med temi tudi Jugoslavija.

Italija je doživela v zadnji vojni poleg vojaškega poloma na strani osi Rim—Berlin—Tokio še en udarec: izgubila je do letošnje afriške kolonije, v kateri se je zasedla že leta 1911, ko je pregnala iz Libije Turke. Štiriindvajset let kasneje se je ta izprehod zgodnjega italijanskega imperializma po Afriki končal zelo klavrno, kakor se je klavrno začel. Relativno dobro oborožene italijanske enote so nekaj let zaman poizkušale prodreti od sredozemske obale v notranjost libijske dežele, dokler ni okoli leta 1930 brezobzirni general Graziani v krvi zlomil 20-letni odpor domačinov.

Med vodji odpora je bil tudi potomec libijske kraljevske družine Senussijev, Idris el Senussi, ki se je pred okupatorji umaknil v Egipt, kjer je dobil od Britancev v začetku druge svetovne vojne zagotovilo, da bodo zavezniki vojaško podprli Libijo. Že leta 1942 so postajala sila Osi afriška tla prevročna. Britanci so okupirali Tripolis in Cirenaiko, Francozi pa Fezan. Pod angleško oblastjo je postal Idris el Senussi emir v Cirenaiki; kasneje, 1. junija 1949, po mnogih neuspelih poizkusih, da bi se štirje „veliki“ sporazumeli o usodi Libije in ko tudi III. zasedanje OZN ni rešilo tega problema, je omenjeni emir s podporo Cirenaike postal kralj. Ta odločna gesta je sprožila tudi v OZN sklep, da se razglasi cela Libija najkasneje do januarja 1952 za samostojno državo.

Seveda do tega ni prišlo tako lahko. Po podpisu mirovne pogodbe z Italijo je ostala usoda Libije še naprej v negotovosti. Rim je gledal s krivavičnim srcem na razvoj dogodkov, saj je pričakoval, da se mu afriško gospodstvo ni za vedno izmaknilo iz rok. Tudi v OZN so dolgo kolebali. Sovjetska zveza je v razpravah o usodi Libije stalno menjala svoje „revolucionarno stališče zaščitnika podjarmljenih dežel“ ter se do konca razkrinkala. 1946 leta je predlagala, naj se razdeli Libija med štiri velesile, 1947 je izpremenila svoje stališče in zahtevala, naj se vrne staremu gospodarju — Italiji, septembra 1948 je bila spet mnjenja, naj se ne vrne nobena libijska pokrajina Italiji, dokler niso porušene vse vojaške komunikacije, lani pa je g'asovala (z njo seveda tudi satelitski predstavniki v OZN) proti samostojnosti Libije. Čez leto dni, če bi ne obveljala resolucija OZN o samostojnosti, bi verjetno glasovala spet za nekaj drugega.

Kljub vsemu pa je Libija danes samostojna država. Kralj Senussi je prebral pred Novim letom v svoji prestolnici v Bengaziju proglas o samostojnosti Libije. V veljavo je stopila državna ustava, ki jo je skupščina izglasovala. — (Skupščina ima iz treh pokrajin po enako število poslancev, čeprav se po številu prebivalcev in razseženosti razlikujejo.) Sestavljena je tudi vlada s predsednikom Muntaserom na

čelu. Nova vlada je takoj zaprosila za sprejem v OZN.

Zdaj pa še nekaj geografskih podatkov: Libija meri 1 milijon 800.000 km² in ima 1 milijon prebivalcev. Razdeljena je na Tripolitanijsko (1.000.000 km² in 800.000 prebivalcev), Cirenaiko (600.000 km² in 150.000 prebivalcev) in Fezan (200.000 km² in 50.000 prebivalcev). Leži na obali Sredozemskega morja med Egiptom in Tunisom, v notranjosti meji na Alžir, Francosko Afriko in Sudan.

Naseljenost je zelo majhna (en prebivalec na 1,8 km² — na Japonskem 1000 prebivalcev na 1 km²), posebno v notranjih puščavskih pre-

delih. Industrije skoraj ni. Rodovitne je le obmorski pas s središči v Tripolisu in Cirenaiki, dalje je puščava z redkimi palmovimi oazami. Prebivalci so po večini Arabci-nomadi.

Nova država, ki bo potrebovala za gospodarski razvoj ogromno kreditov, se naslanja na britanski kapital. Zaradi tega njeni odnosi s sosednim Sudanom (egipčanski kralj se je proglasil za kralja Egipta in Sudana) niso najbolj-ši (Sueški spor!). Pomoč pričakujejo tudi od ZDA in OZN. Članice Arabske lige gledajo na samostojnost Libije precej skeptično predvsem zato, ker se naslanja na Britanijo. Kljub temu pa jo je Irak že priznal.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 10. februar:

7.15 Jutranji koncert — 8.10 Kmečka oddaja — 8.20 Godba na pihala — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 11.50 Zabavni koncert — 12.45 Tedensko kulturno zrcalo — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 20.15 Sportna poročila.

Ponedeljek, 11. februar:

6.15 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Politični pregled. Spoznavajmo skladateljce: Matija Tomec — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Torek, 12. februar:

6.10 Za kmetijsko — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.30 Mali koncert — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 15 pestrih minut — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Kmetijski nasveti — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Za malčke — 18.45 Kmečka oddaja — 22.15 Oslo kliče.

Sreda, 13. februar:

6.10 Za kmetijsko — 7.15 Pestra godba — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Ženska ura — 16.00 Koncertna ura — 20.15 Od šlagerja do šlagerja.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 10. februar:

7.00 Pester glasbeni spored — 8.20 Želeli ste — poslušajte! — 9.15 Slovenska ljudska pesem skozi stoletje — 10.00 Dopoldanski koncert — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Želimo vas razvedriti — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Pogovor s poslušalci — 13.10 Želeli ste — poslušajte! — 15.30 Gospodarska važnost sadne proizvodnje v Sloveniji — 15.45 Skladbe za harmoniko — 17.10 Veseli zvoki — 18.15 Promenadni koncert — 19.10 Zabavna glasba.

Ponedeljek, 11. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Slovenski zbori in samospevi — 12.40 Zabavna glasba —

močan kakor bivol. Kovač se je zaganjal v meh, treskal po nakovalu, da je švrkal ogenj prav do sten. Rutarjev je mirno slonel na podboju pa držal kovača z besedo, da oni ni mogel skoro kreniti. Drugi so napeto molčali, le Ovniček je skušal poprijeti kovaču, ali Rutarjev ga je ugnal, da je možica kar zaneslo v stran. Ovniček je bil veren kovačev besednik, saj se ga je bal. Goltav je bil na žganje in si je pri kovaču marsikaj privezal dušo.

„Pazi, se, fantin!“ je ošinil Rutarjevoga kovača. „Jo boš dro staknil po gobcu. Pa ta črni, ki te šunta. Njega bi bilo treba obesiti za pete in vso prvaško sorto.“ Kar barve je izpreminjal, premetaval žarečino po nakovalu in jo treščil v čeber, da je zacvrčalo. „Farški petelin!“

„Ti si pa Špornov kljun!“ ga je usekal Tine. „Takele skobce bomo kar takole zgnatili, nam bodo za podkev.“

„Boš podkopal kožo, če jo premoreš,“ je kavnil Rutarjev.

„Ti ušajtni prvak premoreš dro konje!“

„Jih ne maram.“

„Pusti, Tine, pusti,“ ga je zavrl Oštin. „Čemu treba preklarije!“

Kužnik si je snel pipo: „Je pa dgro cmav špetiga zastran teh pgeklarij,“ je krehnil hripavo, ker je bil krofast. Kar nazaj si je potisnil spet pipo. Za njegove modre besede ni nihče porajtal, kakor bi bil p'junil v čeber. Nag'bal se je h kovaču in se mu ni maral zameriti, ker sta se ga že nekajkrat natreskala.

(Dalje)

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 9. do 11. februarja:

Kautschuk

10. februarja ob 14. uri: pravljica predstava:

Kasperl's Reisen um die Welt

Od 12. do 14. februarja:

Schrei der Grosstadt

Peterhof

Od 9. do 14. februarja:

Kim-Geheimdienst in Indien (barvni film)

10. februarja ob 10. in 14. uri izredna predstava:

Gentleman Jim

KRIVA VRBA

9. in 10. februarja:

Das Schiff der Verdammten

BOROVLJE

Od 9. do 11. februarja:

Cordula

VELIKOVEC

9. in 10. februarja:

Herz geht vor Anker

10. februarja ob pol 9. uri zvečer:

Verbrechen im Boxring

12. februarja:

Desperados

Največje uslužnosti pri nakupi:

kmetijskih strojev in orodja, kuhinjskih in gospodarskih peči. Velika zaloga pred ognjem in vlomom varnih blagaj. Izmenjava strojev - priložnost nakup

Maschinenhandlung
Hans Wernig, Celovec
Paulitschgasse 13

Suhe gobe in med kupuje po najboljših cenah

Schwabl

Wien XVII, Gaulachergasse 33

Predavanje

KMETIJSKIH VISOKOŠOLSKIH TEDNOV SKZ OD 11. DO 16. FEBRUARJA 1952

ŠKOFIČE

od 11. do 15. februarja, gostilna Schütz

poned. 11. II.: prof. ing. Vinko Sader

torek, 12. II.: prof. ing. Jože Levstik

sreda, 13. II.: prof. Jelačin

dr. Ivo Vomer

četrtak, 14. II.: dir. Wilhelm Pietschnig

petek, 15. II.: predavatelj Kmetijske bol-

niške blagajne

predavatelj Zveze sloven-

skih zadrug.

ST. JAKOB V ROŽU

od 11. do 15. februarja v Narodnem domu

poned. 11. II.: prof. Jelačin

dr. Ivo Vomer

torek, 12. II.: prof. ing. Vinko Sader

sreda, 13. II.: prof. ing. Jože Levstik

četrtak, 14. II.: predavatelj Kmetijske bol-

niške blagajne

predavatelj Zveze sloven-

skih zadrug

petek, 15. II.: dir. Wilhelm Pietschnig.

ZMOTIČE

od 11. do 15. februarja pri Prangerju

poned., 11. II.: dir. Wilhelm Pietschnig

torek, 12. II.: prof. Jelačin

dr. Ivo Vomer

sreda, 13. II.: predavatelj Kmetijske bol-

niške blagajne

predavatelj Zveze sloven-

skih zadrug

četrtak, 14. II.: prof. ing. Jože Levstik

petek, 15. II.: prof. ing. Vinko Sader

ZILJSKA BISTRICA

od 13. do 16. februarja v Hranilnici in posojilnici

sreda, 13. II.: dir. Wilhelm Pietschnig

četrtak, 14. II.: prof. ing. Vinko Sader

petek, 15. II.: prof. Jelačin

dr. Ivo Vomer

sobota, 16. II.: prof. Jože Levstik.

Predavanja pričnejo povsod in vsak dan ob

deveti uri dopoldan

in trajajo do tretje ure popoldan s polurnim opoldanskim odmorom. Po vsakem predavanju bodo strokovnjaki odgovarjali na podrobna vprašanja k svojim predavanjem.

KOROŠKI VELESEJEM OD 7. DO 17. AVGUSTA

Prvi koroški velesejem v Celovcu bo letos od 7. do 17. avgusta 1952. Na velesejmu nameravajo posvetiti posebno pažnjo vnovčenju lesne produkcije.

Koroška deželna vlada je pristala na preimenovanje dosežanih vsakoletnih celovških razstav v Koroški velesejem. Zvezno ministrstvo za promet je odobrilo 25% popust vozni cen za razstavjalce in udeležence kakor tudi 5% popust za prevoz blaga. Rok za prijavo razstavjalcev poteče 31. maja 1952.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

in ujedala, a gospodinja ji ni bila v strahu, saj jo je imela rada prav kot njene malčke.

Oštin je spehal vola iz štale in ga odgnal h kovaču. Podkev ga je bila otiščala.

V kovačiji je nažigalo kladivo. Podkovanci so se bili zbosili, vozovi so rezali, orodje škopotalo; kovač je imel spomladi poln meh dela in je lomastil kot ogenj. Ovniček je pripeljal samokolnico, Rutarjev premo, Kužnik kareto, Blatar je podpiral vrata — pa so zijali v saje in spremljali kovačeve kretnje. Ta se je pa vihtel okrog nakovala pa ščipal in ujedel vse po vrsti. In so mu kar vdano pritrdjevali, saj se ni bal nikogar v vasi razen Špornovih. Samo Rutarjev se mu je postavil po robu, saj je bil glavni fantov. Kovač je rad vtikal nos v javne stvari, soseskine in državne. Spotikal se je ob župana, da je premalo izobražen, pa hvalisal Šporna, vnmal se za cesarja in njegovo modro vladavino pa bentil poslanca, ki se kregajo na Dunaju, če ne dobi kak prvak vozne karte na celovški postaji. Kovač je bil v vseh stvareh poučen: prebiral je ptujskega „Štajerca“ pa se je izobrazil. In v Špornovi birtiji je marsikaj zvedel, tako da se je lahko spustil v besedo z vsakim Otavcem; saj je bil v svetu in se naučil nemško. Rutarjev Tine je pa drugo ubiral. Čital je celovški „Mir“ pa v fantovskem društvu je občutil moč. Tam jim je besedoval Silan in jim vlival vere in odporne sile, da so se fantom kar prsi razmahovale. Pa se je usekal Tine s kovačem. Bil je drzek, zato ga kovač ni užugal, čeprav je bil